רבי ירמיה בר אבא ורב יהודה בר"ל ס"ל. דכותיה פסקינן בריש המוכר (יבמות דף לו.): **הכי אמר שמואל** זו אינו דומה למשנתנו. כדמסיק משום תקנת אושא תקנת אושא מודה שמואל דאין הבעל מוציא מיד הלקוחות דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי וא"ת והיאך מצא ידיו ורגליו דס"ל לעיל פ"ק (דף ט.) האחין שחלקו לקוחות הן וס"ל הכא דלאו כקנין הגוף דמי א"כ לא משכחת דמייתי ביכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון כדקאמר בסוף השולח (גיטין דף מח. וסס"ד) וכן קשה לרבא דפסק כר"ל בריש המוכר (יבמות דף לו. וסס) דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי וס"ל האחין שחלקו לקוחות הן בפרק ג' דקדושין (דף מב:) והיאך מצא ידיו ורגליו וגם אנו היאך מצאנו ידינו ורגלינו דקיי"ל כר"ל וקיי"ל דאין בריה בנסוף ביצה (דף לח.) פסקינן כר' אושעיא דבדאוריתא אין בריה ומפרש ר"י דכל הנהו דאית להו דאין בריה לא יאמרו דהאחין שחלקו מחזירין זה לזה ביובל רק ר' יוחנן לחודיה להכי דיק עלה רבי יוחנן דלא מצא ידיו ורגליו אבל אנן לא ס"ל שיהא תלוי חזרת יובל בכך דהא רבי יוחנן גופיה מודה דבימי יהושע היו מביאין ביכורים אפילו אמרינן דלאו כקנין הגוף דמי כדאמרינן אלא חד בר חד עד יהושע בן נון ותלוקת יהושע נמי אמר ביש נוחלין (נ"ב דף קיט:) דירושה היא להם מאבותיהם ואפ"ה לא חזרה אותה חלוקה ביובל דסברא הוא כיון שחלקו על פי נביא ואורים ותומים ובגזירת הכתוב ולפיכך הביאו ביכורים והשתא נהא סברא פליגי ר' יוחנן ושאר אמוראי דרבי יוחנן סבר דמהיא לא יליפינן דגזירת הכתוב היתה ושאר אמוראי סברי דמהתם יליפינן בכל תלוקת ירושה דאין מחזירין ביובל אף על גב דלקוחות הן:

באושא התקינו האשה שמכרה. וא"ת לר' יוחנן למה הוצרך לתקן כיון דכקנין הגוף דמי וי"ל דאצטריך להיכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד סוף העולם דאין זה אוכל פירות כדאמר בהכותב (כתובות דף פג.) ומיהו אם לא כתב אלא דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן לא סגי בהכי דאכתי בפירות עצמן יצאה בהן קרקע והוא אוכל פירות[ה]:

אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי בו'. תימה לר"י דשביק מתניתין דמסכת מכות (דף ג. וסס) ומייתי בריתא דתנן מעידין אנו את איש פלוני שגירש את אשתו[ו] והלא בין היום בין מחר סופו ליתן לה כתובה (ולא נתן לה כתובה) אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו שאם נתארמלה או נתגרשה ואם מתה ירשנה בעלה ופליגי אמוראי בגמרא דאיכא מ"ד שמין באשה כמה אדם רוצה ליתן על זכות ספיקה של אשה והמותר ישלמו העדים ואיכא למ"ד שמין בבעל כמה היה אדם נותן על זכות ספיקו של בעל ומ"מ לכולהו יש לדקדק אמאי בטובת הנאה דאשה דשמא היא תמכור ולא ירשנה בעלה ומ"ל דהיא אמנה ואמאתים קאמר דפשיטא בהנהו דאפי' מכרה אין הלקוחות גובין מנה או מאתים מבעל מאחר שמתה בחיי בעלה אבל הך דהכא אין לדחות דאמנה ומאתים קאי דיש

אזל רב שמואל בר אבא קמיה דרבי ירמיה בר אבא אוקמיה בנכסי אזל ר' אבא אמרה למילתא קמיה דרב הושעיא אזל רב הושעיא אמרה קמיה דרב יהודה א"ל הכי אמר שמואל [א]האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אמרוה קמיה דרבי ירמיה בר אבא אמר להו אנא מתניתא ידענא דתנן [ב]הכותב [ג]נכסיו לבנו לאחר מותו הבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב והאב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן [ד]מכר האב מכורים עד שימות [ה]מכר הבן אין לו ללוקח עד שימות האב כי מיית אב מיהא אית ליה ללוקח ואע"ג דמת הבן בחיי אב דלא אתו לידי הבן כרבי שמעון בן לקיש דאמר לא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן לא שנא מת האב בחיי הבן דאתו לידיה דבן קנה לוקח דאתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח ר"ל אמר [ו]קנה לוקח ר"י אמר לא קנה לוקח אמר לך כי קתני מתני' מכר הבן לא קנה לוקח עד שימות האב וכי מיית האב אית ליה ללוקח דלא מת הבן בחיי האב דאתו לידי הבן אבל מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן כי מיית אב נמי לית ליה ללוקח אלמא קא סבר [ז]קנין פירות כקנין הגוף דמי וכי זבין לאו דידיה זבין ר' שמעון בן לקיש אומר קנה לוקח כי קתני מתני' מכר הבן אין ללוקח עד שימות האב כי מיית אב מיהת אית ליה ללוקח לא שנא לא מת הבן בחיי האב דאתו לידיה דבן ולא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן קנה לוקח אלמא קסבר קנין פירות [ח]לאו כקנין הגוף דמי וכי קא זבין דידיה קא זבין ואנן השתא בין ר' ירמיה בר אבא ובין רב יהודה בר' שמעון בן לקיש סבירא להו וקאמר ר' ירמיה בר אבא אי סלקא דעתך קנין פירות כקנין הגוף דמי כי מיית אב ומיית הבן בחיי האב אמאי אית ליה ללוקח כי קא זבין האי לאו דידיה קא זבין אלא לאו שמע מינה קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אהדרוה לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל זו אינה דומה למשנתנו מאי טעמא אמר רב יוסף בשלמא אי תני איפכא הכותב נכסיו לאביו איכא למפשט מינה דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אלא השתא דקתני הכותב נכסיו לבנו משום דראוי ליורשו הוא אמר ליה אביי אטו ברא ירית אבא אבא לא ירית ברא אלא לאברוחינהו לנכסי מבריה קא אתי הכא נמי לאברוחינהו לנכסי מאחוה אתי אלא מאי אינה דומה למשנתנו משום תקנת אושא [ט]דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי תנינא מעידים אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ונתן כתובתה והרי

כבעל מוציא. שהבעל יורש את אשתו והוא היה לוקח ראשון: **לאחר מותו.** מהיום ולאחר מותו שהגוף קנוי לבן מהיום אלא שהאב אוכל הפירות עד יום מותו: **מכורין עד שימות.** לוקח אוכל פירות עד שימות האב וכשימות האב הולך הבן ומוציא מיד הלקוחות: **דלא מת הבן בחיי האב דאתו לידי הבן.** דמה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבא לידו: **קנין פירות.** שהיו קנוין לאב לפירות: **כרבי שמעון בן לקיש סבירא לן.** דפסקינן הלכתא כריש לקיש בחלת מדינה הא והמוכר למעוברת ומתנה באמצע בפרק המוכר (יבמות דף לו.): **אלא לאו שמע מינה [כו'] לאו כקנין הגוף דמי.** הני נכסי מלוג הקנויין בחייה לבעל לפירות לאו כקנין הגוף דמי ומתנתה מתנה ואע"ג דמתה בחייו: **הכותב נכסיו לאביו.** לאחר מותו ומכר האב בחיי הבן ומת האב בחיי הבן ואמר לן ריש לקיש דקנה לוקח שמעינן מינה משום דקנין פירות שהן קנויין לבן לאו כקנין הגוף דמי אבל השתא דלמא היינו טעמא דקנה לוקח אע"ג דלא אתי לידי בן משום דראוי ליורשו הוא ואע"ג דבעלמא כקנין הגוף אבל אקני אב לבן בחייו למוכרן כשירלה דאי משום לאחר מיתה בלאו הכי הוה ירית ליה אבל רב שמואל בר אבא לא היה ראוי לירש את אמו אלא רבי אבא בעלה היה ראוי ליורשה: **אבא לא ירים ברא.** ואי הוה תני נמי איפכא הוה אמרת נמי טעמא משום דראוי ליורשו הוא: **אלא.** על כרחך ברא דכתב נכסי לאבוה בני מית ליה והאי דכתב נכסי לאבוה לאברוחינהו מבני קאתי דכי מיית לא ירתו ליה בני אלא אבוה וכי הוה תני איפכא הוה אמרת התם דקני לוקח שלקחו מן האב הוה טעמא משום דקנין פירות שיש לו לבן לאו כקנין הגוף הוא וכי זבין אב דידיה קזבין: **הכא נמי.** הכותב נכסיו לבנו ודאי בני אחריני אית ליה ולאברוחינהו מאחוי משאר בניו של אב הוא דכתב ליה ומדאמרינן קנה לוקח שמע מינה קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי: **באושא התקינו.** דאע"ג דבעלמא לאו כקנין הגוף דמי בעל בנכסי אשתו אלמוה רבנן לשעבודיה משום איבה והוי כלוקח ראשון: **והרי**

באושא התקינו. כשהיתה סנהדרין באושא שנאמר שם סנהדרין גדולה, כדאמרינן בר"ה (לא.) גבי עשר מקעות (ב"מ לה.). **האשה שמכרה בנכסי מלוג.** הקרן (כתובות נ.) להיות הבעל אוכל פירות בחייה ונוף הקרקע יהיה לוקח לכשתמות (ב"מ לה.) שאם ימות בעלה יחזה בהן ואם תמות היא וירשה בעל יפקידו, ונכסים הן נכסים שנפלו לה מבית אביה או שהכניסה קרקעות שלא נשומו בכתובתה, ולא קיבל בעל עליו אחריות ואוכל פירותיהן בחייה בתקנת חכמים תחת פרקונה, ולהכי מיקרי מלוג, שמולגן ומתברן בעל, שאוכל הפירות כמלוגת הראשם (רשב"ם ב"ב קלט:). **ומתה.** ובעל יורש אותה דבר תורה (ב"מ צו:). **הבעל מוציא.** גוף הקרקע, מיד הלקוחות. והכי מוקי לה בפרק האשה (כתובות עח:) תקנת אושא בגופה של קרקע לאחר מיתה (ב"מ לה.) דשויוהו רבנן לוקח והוא לוקח ראשון (כתובות נ.) ומיהו לרבי מהני מכירת האשה, שאם ימות בעלה בחייה יעלה הלוקח (רשב"ם ב"ב נ.).

סד א מיי' פכ"ב מהל' גזילה הלכה ז סמג עשין מח טוש"ע חו"מ סימן ל סעיף ט:

סה ב מיי' פי"ב מהל' זכיה ומתנה הלכה יג סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סימן רנז סעיף ח:

סו ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

סז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

סח ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

מוסף רש"י

הכותב נכסיו לבנו. הוא הדין לאחר (רשב"ם ב"ב קלו.). **לאחר מותו.** שכתב מהיום ולאחר מיתה, ואין לאב כחו אלא אכילת פירות בחייו (יבמות לו.). **הבן אינו יכול למכור.** לגמרי בחיי האב, **מפני** שהן ברשות האב. לאכול פירות, אלא אין שייהן יכולין למכרן לגמרי מעכשיו, שהאב ימכור פירות והבן ימכור הגוף (רשב"ם שם). **והאב אינו יכול למכור.** לאחר הגוף והפירות לגמרי, **מפני** שהן כתובין לבן. הגוף מעכשיו ופירות לאחר מיתה (שם). **מכר האב מכורין.** לאכול הלוקח פירות כל ימי חיי האב, שזה בזכות שהיו לו לזה בהן (יבמות לו.). עד שימות האב. אבל לכשימות האב יטול הבן גם גוף גם פירות, או הוא או הבא מכחו, לא שבא מת האב בחיי הבן ולא שבא מת הבן בחיי האב, שהפירות מכר אבל הגוף קנוי לגמרי לבן משעה שכתב לו האב, וכשמת הבן ואח"כ האב ויש לו בניס לאותו הבן הן יורשין את כחו (רשב"ם שם). **מכר בחיי האב, אין לו ללוקח.** פירות, עד שימות האב. שהרי הוא כבן, אבל כשימות האב יש לו מיתה ללוקח גוף ופירות וכגון שהבן קיים (שם). ר' יוחנן אמר לא קנה לוקח. אפילו לכשימות האב, דקנין פירות שהיה לו לאב בנכסים הללו כקנין הגוף דמי, ואין מכירת הבן מכירה, ומתניתין דקתני אין לוקח בהן כלום עד שימות האב, הא כשימות האב יש לו, התם דמית האב בחיי הבן ומתקיימה המתנה, ומה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו, אבל מת הבן לא בא זכות לידו (יבמות לו.) שמעולם לא היו לאחיו לבא לידי הבן, אלא יחזרו לשאר יורשי האב, ומיהו אם לא מכרן הבן בחיי האב היה מודה ר' יוחנן שאע"פ שמת הבן ואחר כך מת האב אפילו הכי יורשי הבן יורשין את מתנתו ולא יורשי האב, אבל גבי מכירה הרי פולק נפשו משעת מכירה וגם לא בא לידו שיוכל הלוקח לזכות מכחו (רשב"ם שם). **קנין פירות.** שיש לו לאב כאילו הגוף קנוי לו דמי, ולא היה הבן יכול למכור אלא על מנת דאתו לידיה וכיון דלא אתו לידיה לא קני לוקח, ומיהו אם לא מכרן הבן ולא פולק נפשו מהם ומת הבן בחיי האב, לכשימות האב יירש בן הבן את זכות אביו שהיה לו בקרקע (שם).

א) יבמות לו: ב"כ קלו., **ב)** [שבת קלה: וש"נ], **ג)** כתובות נ. עח: ב"מ לה. לו: ב"ב נ. קלט.; **ד)** [ד"ה אין], **ה)** [ועיין תוספות יבמות לו: ד"ה קנין ותוס' כתובות נ. ד"ה הבעל], **ו)** נ"ל ולא נתן לה כתובה,

וכרי היא דאחיו. דאי ודאי נתגרשה ע"י עדים אחרים כי משתכחי הכך עדים זוממין הוו משלמין לה כל כתובתה דהא בעו לאפסודי כולה מינה דקאמרי נתן לה אבל השתא שמא אינה עתידה ליטול כתובתה לעולם שמא תמות ויירשנה בעלה ונמצא שלא היו מפסידין אותה כלום לפיכך אין אומרים ישלמו לה כתובתה אלא אומדים כמה אדם רוצה ליתן לה מיד בכתובתה על הספק אם נתארמלה או נתגרשה טובה הוא ואם תמות יירשנה בעלה והוא יפסיד מה שנתן ודמים הללו יתנו לה העדים דטובת הנאה זו מפסידין אותה מיד שאם תבא למוכרה בטובת הנאה זו לא תוכל. טובת הנאה כלומר דבר מועט: **אם אמרו בנכסי מלוג.** שתוכל למוכרן ואין הבעל מוציא מיד הלקוחות שהרי אם פיתתו פיתתו לה ואם הותירו הותירו לה: **יאמרו בנכסי אין ברזל.** בכתובתה דהיינו נדוניא שהכניסה לו בשומא מבית אביה וכותבין אותה בכתובתה ומקבל עליו תתן אחריות ואם פיתתו פיתתו לו ואם הותירו הותירו לו כדאמרינן [ביבמות באלמנה לכהן גדול (דף פו.)]. נכסי אין ברזל נכסים העומדים באחריות המקבל אלא כעין ברזל זה שהוא קשה להיות פותח והתם ודאי לא מצינה: **טובת הנאה.** אשה המוכרת כתובתה לאחרים בטובת הנאה והדמים שלה הן ואין לבעל בהן כלום: **רווח ביתה.** אפילו אם הבעל נוטלן נוח לאשה למוכרה בחייה כדי שתהא פרנסתה מצויה בביתה בריוח: **ואין הבעל אוכל פירות.** לא אמרינן יקח בהן קרקע והוא אוכל פירות: **ומילי לא משתעבדי.** לגזוק: **ואזר המוכר ומחל לו מחול.** הלכך אי אמרינן לה תזכן מפסדינן ליה לגוקא דהיא הדרה ומחלה לכתובתה לבעל הואיל ועל כרחה היא מוכרתה:

ה"ג

מילי נינהו ומילי לא משתעבדי אלמה לא מילי דמזדבני בדינרי נינהו אלא משום דשמואל [ט]דאמר שמואל [י]המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל אמרי זבוני זבין ותתן ליה ואי מחלה ליה לגבי בעל תמחלה אמרי כל לגבי בעל ודאי מחלה ליה ואפסדיניה לההוא זבינא בידים לא אפסדינהו וכי תימא זבינא ניהליה לההוא דחבלה ביה בטובת הנאה דאי

דים לו לתנא לשנות ריבוי תשלומין גבי עדים זוממין כמו שיכול להרגות אלא ואת"ל דנכסי אין ברזל יכולה למכור אם כן יותר היו מפסידים הזוממין לאשה כשהיו אומרין שגירשה ונתן לה כתובתה על נכסי אין ברזל שהיתה יכולה למכור לגמרי מעל מנה ומאתים שאין יכולה למכור לגמרי היא תחתיו ומשמשתו ונמצאו זוממין אין אומרים ישלמו כל כתובתה אלא טובת הנאת כתובתה איזהו טובת הנאת כתובתה [ח]אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובה של זו שאם נתארמלה או נתגרשה יירשנה בעלה תזבין כתובתה לגמרי אמר אביי אם אמרו בנכסי מלוג יאמרו בנכסי צאן ברזל אמר אביי טובת הנאה [יא] הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא טובת הנאה לאשה הויא דאי ס"ד לבעל הויא לימרו לה עדים מאי אפסדינך אי הות מזבנת לה לטובת הנאה בעל הוה שקיל מינך אמר רב שלמן משום דאיכא רווח ביתא אמר רבא [ב]הלכתא טובת הנאה לאשה ואין הבעל אוכל פירות מאי טעמא [ג]פירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה רבנן כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי תנינא לתקנת אושא העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין [ד]ואי ס"ד ליתא לתקנת אושא תזבין נכסי מלוג ותתן ליה ולטעמיך נהי נמי דאיתיה לתקנת אושא ולא מצי מזבנה לגמרי תזבין לנכסי מלוג בטובת הנאה ותתן ליה אלא דלית לה ה"נ דלית לה ותזבין כתובתה בטובת הנאה ותתן ליה הא מני רבי מאיר היא דאמר [ה]אסור לו לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה וטעמא מאי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא לא מגרש לה דאי מגרש לה אתו הנך דזבני גבו לה לכתובתה מיניה אלא טובת הנאה

בעילת זנות אלא התם דייק דקסבר תנאו בטל מדלא קתני בתולה שאין לה מאתים ואלמנה שאין לה מנה כו' ש"מ דה"ק כל הפותח אפי' בחותו ענין שיש לה אפי' הכי הוא בעילתו בעילת זנות וא"ת מנא ליה דמיירי בתנאה דלמא מודה ר"מ דתנאו קיים וה"ק כל הפותח אפי' בחותו ענין שיש לה כגון בסוף ביאה דאמר התם בסוף שמעתין דדברי הכל אינה מוחלת וי"ל דלשון כל הפותח משמע שהוא פותח לה ובסוף ביאה אין יכול לפתוח אלא היא פותחת לעצמה ולא שייך לשון פותח אלא בתנאה אי נמי מדנקט כל דייק:

כל לגבי בעלה ודאי מחלה. וא"ת ותזכן לבעל גופיה ותיתיב ליה לנחבל וי"ל שהבעל לא ירצה לקנות אלא להפסיד לאשתו ת"ל הא מוקמי לה בשמוך כר"מ דאמר לשהות עם אשתו בלא כתובה אסור וא"ת והיאך יכולה למחול האמר ברים אע"פ (כתובות דף מז.) דבסוף ביאה אינה יכולה למחול וכ"ת דכתבה ליה התקבלתי הא משמע בפרק נערה (שם דף נא.) דלר"מ אפי' בהתקבלתי אין יכולה למחול וי"ל ה"מ בתחילת הסוגיא אבל לפי המסקנא דהתם דמפליג ר' יהודה בין כתבה ליה התקבלתי ובין לא כתבה ליה התקבלתי ה"ה לר"מ וא"ת ואכתי היאך תמחול הא מוקמינן לה כר"מ דאמר אסור לשהות עם אשתו בלא כתובה וי"ל לאחר שתמחול יחזור ויכתוב לה כתובה ועי"ל דאפילו אח"ל שאין יכולה למחול בעודה תחתיו אכתי יעשה קנוניא ויגרשנה ותמחול לו ואח"כ יחזירנה וא"ת כיון דאחיא כר"מ דאין דינא דגרמי א"כ לא תהא רשאה למחול מפני שתצטרך לשאת ללקוחות כדאמר בהמוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואמרינן התם (כתובות דף פו.) דלמאן דאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא ומיהו מאי למימר דאפ"ה לא תמוש ותמחול כיון דהשתא ליתא לה מידי לשומי אע"ג דלכשתתאלמן תצטרך לשאת יותר מ"מ חשיב ליה אטרוחי בי דינא בכדי כיון דסוף סוף השתא מיהא לא משלמין מידי ולמאי דרגיל ר"ת לפרש דאין חייבת לשאת אפילו לר"מ אלא מה שקבלה א"ש טפי ואין להאריך כאן בדבר זה הקשה הר"ר שמואל ב"ר חיים ותזכן כתובתה במעמד שלשתן דאז אין יכולה למחול כמו שרגיל ר"י לדקדק מהיא דתניא בהאיש מקדש (קדושין דף מז:) התקדשי לי בשטר חוב או שהיה לו מלוה ביד אחרים והירשה עליהם רבי מאיר אומר מקודשת וחכמים אומרים אינה מקודשת ומסיק דבמלוה בשטר קמפלגי באשה שמכה דעתה ודכולי עלמא אית להו דשמואל דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ובמלוה על פה פליגי בדרב הונא דאמר מנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה דרבנן לית להו שיועיל מעמד שלשתן במלוה אלא בפקדון ואם היה יכול למחול מהו מושש אי אית להו דרב הונא במלוה כיון דסגירא ליה דלא שמכה דעתה ותירץ ר"י * דמעמד שלשתן אין מועיל בכתובה בעודה תחת בעלה כיון דעדיין לא ניתנה לגבות וא"ת ויכתוב שטרא בשמיה דאז לא מצי מחלה כדאמר בהכותב (כתובות דף פו.) והכא ניחא דשמא הבעל לא ירצה אבל בשמוך גבי היא

מסורת הש"ס

ה) [מכות ג.], ו) [כתובות עט.], ז) [עי' תוספות ב"ב קלט: ד"ה התם], ח) [כתובות נז.], ט) ב"מ כ. כתובות פה: פו. קידושין מח. ב"ב קמז:.

גליון הש"ם

גמ' הואיל ואתא לידן. שבת דף פז ע"ב וש"נ: תוס' ד"ה כל וכו' דבעמד נ' אינו מועיל בכתובה. עיין לעיל דף ע ע"ב תוספות ד"ה אמטלטלין:

מוסף רש"י

ליתן בכתובה של זו. מספק, שאם נתאלמנה או נתגרשה. יטלנה לוקח, ואם מתה יירשנה בעלה. ויפסיד מעותיו (מכות ג.). המוכר שטר חוב לחבירו. שחייב לו לוה למלוה ממון ומסר לו המלוה את השטר ליד לוקח ומכרו לו וסמך לו קני לך מיהו וכל שעבודייה, אי נמי כדפסקינן הכא (ב"ב עז.) הלכתא אותיות נקמות במקירה (רשב"ם ב"ב קמז:). וחזר ומחלו. המוכר שהוא מלוה מחלו לגוה, מחול. דאמר ליה לוה לגוקא לאו בעל דבריס דידי אם (כתובות פה:) דלא מכר לו לאשון לשני אלא כל זכות שהבא לידו, ולא עדיף האי לוקח ממלוה דאמי מחממיה דמלוה, ומיהו מעותיו יחזיר לו מוכר לגוקא, דהא הלכתא היא דדיינינן דינא דגרמי חה הכפיל מעותיו כשורף שטרותיו של חבירו, דקיימא לן דחייב, מההוא עובדא דכפייה רפרס לרב אשי ואגבי מיניה כי כשורא לגלגא (רשב"ם שם). ואפילו יורש. של מלוה, מוחל. שהלוה לא נתחייב לגוקא כלום אלא מחמת המוכר והרי מחלו אלגו (קדושין מח.) וסכלא הוא דלא אלים כח של לוקח כמה שנמכר לו שטר המלוה אלא מזכות בחוב הכמוב בו במקום הלוה לו היוהב, אך לא נעקר שעבודו מן המלוה, וקרינא ביה עבד לוה לאיש מלוה ויכול למחול שעבודו (רשב"ם שם).

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פכ"ח מהל' עדות הלכה ה סמג עשין קי טוש"ע סימן לח: ע ב טוש"ע אה"ע סימן פה סעיף ז:

עא ג מיי' פ"י מהלכות מישות הלכה י וס"ד מהלכות מוכר ומוציא הלכה יח סמג עשין מח וסימן ע טוש"ע אה"ע סימן פו סעיף ג וסימן קה סעיף ה וטוש"ע מ"מ סימן תכד סעיף י:

עב ד מיי' מהלכות מכירה הלכה יב וע"ש סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סימן פו סעיף כג:

עג א ב מיי' פ"ד מהלכות חובל ומזיק הלכה יח סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכד סעיף י:

עד ג ד מיי' פי"ז מהלכות אישות הלכה יט סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן קה סעיף ד:

עה ה מיי' פ"ה מהל' עבדים הלכה טז סמג עשין כז טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף לח:

היא שחבלה בבעלה קשה דמזכין לאחר והבעל יכתוב בגלון שטר בשמו כדי שיגבה חבלתו ותירץ ר"י דכיון שאין הכתובה בשם האשה הרי הוא כאילו משהה אשתו בלא כתובה אע"פ שאין קלה בעיניו להוציאה וא"ת כיון דכל גבי בעלה ודאי מחלה מאי קאמר לעיל אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובה של זו כו' שום אדם לא יקנה אותה כיון דודאי מחלה ויכולין עדיס לומר מאי אפסדיך כדקאמר לעיל אם טובת הנאה לבעל וי"ל דיכולה לעשות קיום במשכונות או בערבות או בגדר או בשטועה שלא תמחול אבל כאן אם יש לה תשלם ואם אין לה אין משועבדת לגיזק לעשות לו קיומים ל"ע:

ואפי' מחלה לגבי בעל לא מיפסד קמפסיד. וא"ת והא ודאי מיפסד קמפסיד דכי לא תמכור יגבה חבלתו אם תתאלמן או תתגרש וכשתמכור ותמחול לבעלה יפסיד הכל וי"ל כיון שעכשיו לא היתה נותנת לו כלום אפילו לא מחלה ממה שמחלה אינו כל כך הפסד כיון שלא יהיה לו כלום עכשיו ולאחר זמן גמי שמא תמות וירשנה בעלה:

בדנפישא כתובתה מחבלה. וא"ת מעיקרא גמי איירי בנפישא כתובתה מחבלה דקאמר מזכין כתובתה בטובת הנאה ותיתיב ליה בחבלה וי"ל דבמקצת חבלה קאמר ואם תתאלמן או תתגרש יגבה השאר ממקום אחר:

כגון דלא נפישא כתובתה מכתובה דאורייתא. וא"ת והשתא היכי מתוקמא כר"מ והלא פוחת לה ממנה או ממאתים ובעילתו בעילת זנות לרבי מאיר (כתובות נד:) וי"ל (כגון) דהיא גורמת להפסיד לעצמה:

לא מפסיד עשרים וחמשה זוזי.

ל"ג זוזי דלמאי דגרס זוזי ל"ל דאייתי בכתובת בתולה וכ"ה זוזי לוריים הם מאתים זוז מדינה ולימא דברים ארבעה וחמשה (לעיל ד' ו: ושם ד') הוכחנו דמאתים של בתולה הם מאתים זוזי לורי ה)(והכא ל"ג זוזי) ולא מפסיד כ"ה היינו כ"ה סלעים של אלמנה ואף על גב דכתובתה דרבנן אין להקפיד על הא דנקט כתובה דאורייתא:

כשם שלא תמכור והיא תחתיו. פרש"י כשם שאין יכולה למכור כתובתה בעודה תחתיו כך לא תפסיד מכתובתה כלום בשביל שום חבלה וזק שתזיק בעודה תחתיו ואין נראה לר"י דהא לעיל אמר ובכל דוכתי' מזכין לכתובתה בטובת הנאה ואפילו כשהיא תחת בעלה ונראה לר"י כשם שלא תמכור בשביל שחבלה באחרים בעודה תחתיו כדאמר לעיל לגבי בעלה ודאי מחלה כך לא תפסיד והיא תחתיו כלומר לא תמכור כתובתה לבעלה בשביל שחבלה בו והא דנקט מכירה גבי אחרים והפסד גבי בעלה משום דלגבי אחרים אין יכולה להפסיד כשמוכרת להן בטובת הנאה של כתובה אבל לגבי בעל שמכרה לבעלה בטובת הנאה יגרשנה מיד וירויח הכל והיא תפסיד: **אמר** רבא **סיפא אתאן** לבתובת בנין דכרין. תימה דלא מייתי הך ברייתא בסוף נערה שנתפתתה (כתובות דף נג.) דבעי רבא מוכרת כתובתה לבעלה כמוכרת לאחרים דמי או לא מיהו התם נמי קאמר בתר דבעי הדר פשטה דכמוכרת לאחרים דמי ושמא מתוך ברייתא זו פשטה ולפי שאין כ"כ פשוטה לא הביאה שם: **כך** מוכרת כתובתה לבעלה לא הפסידה כתובת בנין דיכרין. אע"ג דאינה יכולה למחול כתובתה לבעלה לרבי מאיר מ"מ יכולה היא למכור ואע"ג דאסור להשהותה לרבי מאיר בלא כתובה וכן קי"ל מ"מ השמיענו בברייתא את הדין דאם אירע כן שמכרתה לבעלה לא הפסידה כתובת בנין דכרין א"נ במכרה התוספת איירי:

מאי טעמא כדרבא כו'. השתא משמע דשחרור דשן ועין מפקיע מידי שעבוד כמו שטר שחרור ותימה דביבמות פרק אלמנה (דף סו: ושם) פליגי במכנסת שום לבעלה היא אומרת כלי אני נוטלת והוא אומר דמיס אני נותן רב יהודה אמר הדין עמה משום שבת בית אביה רבי אמי אומר הדין עמו וקאמר תניא כוותיה דרבי אמי עבדי לאן ברזל יוצאין בשן ועין לאיש אבל לא לאשה ומה ראיה היא לר' אמי בהא אפי' רב יהודה מודה כיון דמחוסרת גוביינא אתי שחרור מפקיע מידי שעבוד כדאמר התם גבי אילטלא דמילתא דפרסוה אמיתא דמודה רב יהודה דקנייה מיתא דכיון דמחסרא גוביינא אתי הקדש מפקיע ושמא אותו שהביא תניא כוותיה דר' אמי היה (ו) בנאה בריה דרבא שלא היה מושבה מחוסרת גוביינא כיון דאין יכול לסלקה במילתא אחריתי:

הקדש

ה"ג **דהשתא גמי לא מידי קא יהבה ליה: אי דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא.** שכתב לבתולה יותר ממאתים ולאלמנה יותר ממאה הרלויה לה מן התורה אמאי לא הפסידה: **נוקמא אכתובה דאורייתא.** משום דרבי מאיר אסר לשהות עם אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה ותוספת מזכין לבעלה בטובת הנאה ותיתב ליה בחבליה: **כ"ה.** סלעים והוא מנה מאה זוז כתובת אלמנה ופחותה שבכתובות נקט: **כשם שלא תמכור.** קס"ד הכי קאמר כשם שאינה יכולה למכור בעודה תחתיו כך לא תפסיד מכתובתה כלום בשביל שום חבלה וזק שתזיק בעודה תחתיו: **כתובת בנין דכרין.** בפרק נערה שנתפתתה (כתובות ד' נב:) בנין דכרין דיהוו ליכי מנאי לינון יהוין ירתון כסף כתובתיך יתר על חולקיהון דעם אחוהון. היו לו שתי נשים וכתובת האחת גדולה משל חבירתה ומתו שתיהן בחייו וירשן או אחת בחייו וירשה אעפ"כ לא בטלה כתובתה אצל בניה אם יש לה בן זכר הימנו וכשבאין לחלוק בניו בנכסיו אחר מותו נוטלין אלו כתובת אמן ואלו כתובת אמן והשאר חולקין בשוה ואין יכולין בני הקיימת לומר אנו ניטול כתובת אמנו שהיא כבעלת חוב ואתם אל תטלו שאין לאמכם כתובה שהרי בעלה ירשה וקיי"ל התם [נג.] דהמוכרת כתובתה לאחר בטובת הנאה ומתה בחיי בעלה וירשה מפסיד הלוקח אעפ"כ לא הפסידו בניה כתובת בנין דכרין ולא יאמרו בני חבירתה אמכם פשעה בה שאילו היתה קיימת לא היתה גובה שהרי לקוחות היו גובין אותה משום דאמרי להו זוזי אנסוה שהיתה צריכה למעות ולא לאפסדיהו נתכוונה: **בשן ועין לאשה.** הפילה היא את שינו וסימאה את עינו: **אבל לא לאיש.** סימא בעלה את עין העבד או הפיל את שינו לא יצא לחירות לפי שאין גופו קנוי לו: **סברוה.** בעלמא תרוייהו הני תנאי סברא להו קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי והכא היינו טעמא דמאן דאמר לא לאיש ולא לאשה דאית ליה תקנת אושא אלא לאיש לא לאשה דאית ליה תקנת אושא לא דכולי עלמא אית להו תקנת אושא אלא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה ואי בעית אימא אידי ואידי לאחר תקנה ואית להו תקנת אושא אלא למאן דאמר לאשה ולא לאיש מאי טעמא כדרבא דאמר רבא

הקדש

דאי מחלה לגבי בעל לא קא מפסיד דהשתא גמי לא מידי קא יהבה ליה סוף סוף כל לגבי בעל ודאי מחלה ואטרוחי בי דינא בכדי לא מטרחינן אלא הא דתניא ו) וכן היא שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה אמאי תזבנינה ניהליה לכתובתה לבעלה בטובת הנאה בהא חבלה דאי מחלה לגבי בעל ליכא פסידא הא ודאי ר"מ היא ז) דאמר ח) אסור לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה וטעמא מאי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה אי הכי השתא גמי ט) מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה כגון דנפיש כתובתה דמשום ההוא פורתא לא מפסיד טובא ואי דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא נוקמא אכתובה דאורייתא ואידך י) תזבנה ניהליה בחבליה כגון דלא נפישא כתובתה מכתובה דאורייתא דהוי חבליה ארבעה זוזי דמשום ארבעה זוזי לא מפסיד עשרים וחמשה אלא הא דתניא י"א) כשם שלא תמכור והיא תחתיו כך לא תפסיד והיא תחתיו והא זימנין משכח לה דמפסדא והיכי דמי כגון דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא אמר רבא סיפא אתאן לכתובת בנין דכרין והכי קתני כשם שהמוכרת כתובתה לאחרים י"ב) לא הפסידה כתובת בנין דכרין מאי טעמא זוזי הוא דאנסוה י"ג) כך מוכרת כתובתה לבעלה לא הפסידה כתובת בנין דכרין מ"ט זוזי הוא דאנסוה לימא תקנת אושא תנאי היא דתני חדא עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה אבל לא לאיש ותניא אידך י"ד) לא לאיש ולא לאשה סברוה דכולי עלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר לאשה לית ליה תקנת אושא ומ"ד לא לאיש ולא לאשה אית ליה תקנת אושא לא דכולי עלמא אית להו תקנת אושא אלא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה ואי בעית אימא אידי ואידי לאחר תקנה ואית להו תקנת אושא אלא למאן דאמר לאשה ולא לאיש מאי טעמא כדרבא דאמר רבא

הקדש

ו) [תוספתא פ"ט],
ז) [כתובות מז.],
ח) [תוספתא פ"ט],
ט) [ד"ה ושלו], י) נ"ל וה"ג,

הגהות הב"ח

(ו) תוס' ד"ה מאי טעמא וכו' כוותיה דר' אמי היה סבור כנאנאי בריה דר' יוסף בריה דרבא שלא:

גליון הש"ס

גמ' דאמר אסור לאדם שישהא. עיין כתובות דף לט ע"ב תוד"ה טעמא:

הקדש. עשה שורו אפותיקי לגבעל מוכו וחזר לוה זה והקדישו קדושת הגוף למזבח הפקיע שיעבודיה דמלוה ומותר למזבח ואין בו משום גזל (ה) שאבח הקדש מפקיעו הואיל ולא היה קנוי לו ממש אלא עומד לגבות הימנו. ודוקא קדושת הגוף אבל קדושת דמים לא אלימי לאפקועי שיעבוד מלוה דתנן מוסיף מלוה עוד דינר ופודה את הנכסים האלו על מנת לעשה לאשה את כתובתה כו' במסכת ערכין (דף כג:). ותכריחי המת בקדושת הגוף דמי ומפקעי ונאסרין בהנאה: **ממן.** נכרי שהלוה את ישראל על חמנו ולא הרהינו אצלו דמחוסר גוביינא שהיה עומד החמץ בביתו של ישראל ואין לנכרי עליו אלא שיעבוד כשבא עת גיעורו מפקיע איסור החמץ את שיעבוד הנכרי וחייב ישראל לבערו. והא דתנן בפסחים (דף ל:) נכרי שהלוה לישראל על חמצו מותר בהנאה לאחר הפסח מוקי לה רבא התם[1] בשהרהינו אצלו שנתנו במשכון ביד נכרי דלא ממוסר גוביינא ולאו שיעבוד אלא קנייה ממש: **שחרור.** עשה עבדו אפותיקי ושחררו הלוה משוחרר וגובה זה מוכו ממקום אחר: **ליה לזו אקנאה דאושא.** ושיעבודיה דבעל כשאר קנין פירות דעלמא הוא ובקנין פירות דעלמא פליגי: **המוכר עבדו.** עבד כנעני לאחר: **ופסק.** המוכר עם הלוקח ע"מ שישמשנו עוד שלשים יום: **ראשון ישנו בדין יום או יומים.** אם הכהו בתוך שלשים יום הללו ולא מת מתח ידו אלא עמד יום או יומים מי אינו נהרג דכתיב (שמות כא) אך אם יום או יומים וגו' אבל שני אם הכהו בתוך שלשים יום הללו שהיה בבית ראשון אינו בדין יום או יומים ונהרג עליו אפי' מת מחולי זה לסוף שלש שנים קנין פירות שהוא קנין לראשון בקנין הגוף דמי ולאו דשני הוא: **אינ ואשה.** אפי' מכרו שניהם כאחד: **לא עשו ולא כלום.** שאינו לא זה ולא זה ואם מת אחד מהם זה הנשאר מוציא מידי הלקוחות. ולא דמו לשותפין דעלמא דהתם יש לזה חלק בכולו ליטול חצי וכן לזה אבל הכא כולן קנויין לה לגוף וכולן קנויין לו לפירות וליכא מיוחד לא לזה ולא לזה: **ראשי אבריס.** כ"ד הן שהעבד יוצא בהן לחירות בפ"ק דקדושין (דף כה.): **מתני' הסוקע לחבירו.** הכהו על חזנו לשון מורי. ל"א מוקע ממש: **נותן לו סלע.** משום בושת: **סערו.** על הלחי כמו הסוטר לוען של ישראל בסנהדרין (דף נח:): **נרס.** משך. ובבכורות (דף לד.) שמעתי לשון פוגם: זה

ישנו בדין יום או יומים קסבר קנין פירות בקנין הגוף דמי. ואע"ג דגבי שן ועין אין יוצא לא לאיש ולא לאשה משום דאין לו כח לשחרר קנין הגוף של אשה אבל בדין יום או יומים שהוא תחתיו יש לו כח לרדותו לעשות מלאכתו שבתא הוא שיהא בדין יום או יומים מאחר דקנין פירות בקנין הגוף דמי והר"ר יצחק בר' ברוך מפרש דלר"מ נמי יוצא בשן ועין לאיש ולעיל גרסי' ואיבעית אימא דס"ע לית להו תקנתא דאושא ובפלוגתא דהני תנאי כו' [2]והיא דקתני לאשה ולא לאיש כר' יהודה והיא דקתני לא לאיש ולא לאשה כר"א דאמר שניהם כאין בדין יום או יומים דדרים בספו המיוחד לו וה"ג עבד המיוחד לו ועבד מלוג אין מיוחד לשניהם שלזה יש פירות ולזה יש גוף ואין זה קרוי בעלים ואפילו שניהם יחד אינם יכולין למוכרו וכמו כן אין יכולין לשחררו ומשום ה"ק [3]דלית להו תקנה דאושא דאפי' מכרו שניהם יחד אין מכירה כלל ואם מכרה האשה ומתגרשה אע"פ שהכל לאשה אין לזוקח כלום בה שהרי כשמכרה הוי כאדם המוכר דבר שאין שלו הלכך לא שייך אליבא דר"א כלל תקנה דאושא דלר"א לא צריכא לתקנה דאושא דלא שייך תקנת אושא אלא היכא שאם מכרה ומתגרשה הוה לזוקח ואם מתה הבעל מוציא דשויהנו קודם לזוקחים כדאיתא בית נוחלין (ב"ב דף קלט: ושם[4]): **כמאן אולא הא דאמר אמימר כו'.** נראה דמכירה ליף משחרור דשחרור הוא בעין מכירה דאי מדין יום או יומים ליף אמאי דעלמא דהתם יש לזה חלק בכולו ליטול חצי וכן לזה אבל הכא כולן קנויין לה לגוף וכולן קנויין לו לפירות וליכא מיוחד לא לו ולא לה וכענין זה י"ל עבד של שני שותפין דנסמוך שלזה הגוף ולזה הפירות וכן חצי עבד וחצי בן חורין נמי כגון שנתן לו כל דמיו ואין מעוכב אלא בעו שחרור להיות מותר בבת חורין:

כגון

[1] הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד לימא דרבא תנאי היא לא דכולי עלמא אית להו דרבא והכא אלמוה רבנן לשיעבודא דבעל ואיבעית אימא דכולי עלמא לית להו להני תנאי תקנת אושא והכא בקנין פירות בקנין הגוף דמי קמיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא [2]המוכר עבדו לאחר ופסק עמו על מנת שישמשנו שלשים יום ר"מ אומר ראשון ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא תחתיו קסבר קנין פירות בקנין הגוף דמי רבי יהודה אומר שני ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא כספו קסבר [3]קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי רבי יוסי אומר שניהם ישנן בדין יום או יומים זה מפני שהוא תחתיו וזה מפני שהוא כספו מספקא ליה קנין פירות אי בקנין הגוף דמי אי לאו בקנין הגוף דמי [4]וספק נפשות להקל רבי אליעזר אומר [5]שניהם אינן בדין יום או יומים זה לפי שאינו תחתיו וזה לפי שאינו כספו אמר רבא מ"ט דרבי אליעזר אמר קרא [6]כי כספו הוא כספו המיוחד לו כמאן אזלא הא [7]דאמר אמימר [8]איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום כמאן כרבי אליעזר מאן תנא להא דת"ר [9]מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכן עבד של שני שותפין אין יוצאין בראשי אברים שאינן חוזרין אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמרי משמיה דרבא ר' אליעזר היא מי לא אמר ר' אליעזר כספו המיוחד לו הכא נמי [10]עבדו המיוחד לו: **מתני'** [11]התוקע לחבירו נותן לו סלע רבי יהודה אומר משום ר' יוסי הגלילי מנה [12]סטרו נותן לו מאתים זוז לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז צרם באזנו תלש בשערו [13]רקק והגיע בו רוקו העביר טליתו ממנו פרע ראש האשה בשוק נותן לו ארבע מאות זוז

[1] הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד. אם עשה שורו אפותיקי והקדישו למזבח ולאו דוקא הקדש דה"ה כל איסורין שהן לאויש לפקוע כגון איטלא דמילתא דפרסוה אמיתא דיבמות (ד' סו: ושם[5]) וכגון קונמות דפרק אע"פ (כתובות ד' נט: ושם[6]) דכיון שיש לאיסור כח לחול שעה אחת דרבא לטעמיה דאמר בפרק כל שעה (פסחים ד' לא.) ב"ח מכאן ולהבא הוא גוזה ושפיר מקדיש [הלוה] ותו לא פקע בטריפת ב"ח אבל קדושת דמים כי היכי דפקעה על ידי פדיון פקע נמי בטריפת ב"ח דלאשכחן בשדה [מקנה] כשהקדישה לוקח מחרת לבעלים ביובל שאין כח להקדש בקדושת דמים יותר מן המקדיש וכי פקע כח מקדיש פקע כח הקדש והיינו טעמא דחמץ והיינו טעמא דשחרור וריב"ח מביא ראיה מירושלמי דקאמר לא מצינו עבד משתחרר וחוזר ומשתעבד ובשעת איסור חמץ ושחרור היה החמץ והעבד ברשות בעלים ותו לא פקע ובכלל הקדש הוי קונמות ודבר המקנה למת וכן עשה ביתו אפותיקי והשתמוה לו בכלל הקדש הוא והא דלא תשיב רבא מכר שמפקיע מידי שיעבוד בעשה שורו אפותיקי ומכרו דלאמר לעיל בפ"ק (דף יא:) משום דלא הוי בטעמא דאחריני דמן הדין לא מפקע אלא תקנתא דרבנן הוא משום פסידא דלקוחות דלית ליה קלא דהא עשה עבדו אפותיקי דאית ליה קלא אם מכרו ב"ח גוזה ממנו אי נמי לא תשיב רבא אלא הני תלת דשנויה במתני' או בגרייתא דהקדש איתמר אגרייתא דקונמות נאף על פי[7] ושיחרור אמתניתין דהשולח[8] דשורת הדין אין העבד חייב כלום לרבו וחמץ אמתני' דכל שעה[9] דנכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה דמאי טעמא מוקמינן לה בשהרהינו אצלו הלכך לא תשיב למנות לא איסור מת ולא איסור ע"ז ולא איסור[10] קונמות ומכר[11]: **אלמוה** רבנן לשיעבודיה דבעל. הכא הוי פלוגתא בהכי ובפרק אע"פ (כתובות דף נט: ושם[12]) אמר דאין קונמות מפקיעין מידי שיעבוד דבעל דאשה ואין יכול להדירה דפריך וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה והתנן קונס שאני עושה לפיך כו' ובגמרא פרק אלמנה (דף סו:) גבי איטלא דמילתא לא אלמוה רבנן לשיעבודה דאשה אמרינן דנאסר כי פרסוה אמיתא וע"ל דיש מקומות שצריך לאלם כח הבעל וכח האשה יותר ממקום אחר: **רבי מאיר אומר ראשון** דאלמוה וכן ברים המדיר (שם דף ע.) אלמוה רבנן לשיעבודה

[2] ישנו בדין יום או יומים קסבר קנין פירות בקנין הגוף דמי. ואע"ג דגבי שן ועין אין יוצא לא לאיש ולא לאשה משום דאין לו כח לשחרר קנין הגוף של אשה אבל בדין יום או יומים שהוא תחתיו יש לו כח לרדותו לעשות מלאכתו שבתא הוא שיהא בדין יום או יומים מאחר דקנין פירות בקנין הגוף דמי והר"ר יצחק בר' ברוך מפרש דלר"מ נמי יוצא בשן ועין לאיש ולעיל גרסי' ואיבעית אימא דס"ע לית להו תקנתא דאושא ובפלוגתא דהני תנאי כו' [3]והיא דקתני לאשה ולא לאיש כר' יהודה והיא דקתני לא לאיש ולא לאשה כר"א דאמר שניהם אין בדין יום או יומים דדרים בספו המיוחד לו וה"ג עבד המיוחד לו ועבד מלוג אין מיוחד לשניהם שלזה יש פירות ולזה יש גוף ואין זה קרוי בעלים ואפילו שניהם יחד אינם יכולין למוכרו וכמו כן אין יכולין לשחררו ומשום ה"ק [4]דלית להו תקנה דאושא דאפי' מכרו שניהם יחד אין מכירה כלל ואם מכרה האשה ומתגרשה אע"פ שהכל לאשה אין לזוקח כלום בה שהרי כשמכרה הוי כאדם המוכר דבר שאין שלו הלכך לא שייך אליבא דר"א כלל תקנה דאושא דלר"א לא צריכא לתקנה דאושא דלא שייך תקנת אושא אלא היכא שאם מכרה ומתגרשה הוה לזוקח ואם מתה הבעל מוציא דשויהנו קודם לזוקחים כדאיתא בית נוחלין (ב"ב דף קלט: ושם[5]): **כמאן אולא הא דאמר אמימר כו'.** נראה דמכירה ליף משחרור דשחרור הוא בעין מכירה דאי מדין יום או יומים ליף אמאי דעלמא דהתם יש לזה חלק בכולו ליטול חצי וכן לזה אבל הכא כולן קנויין לה לגוף וכולן קנויין לו לפירות וליכא מיוחד לא לו ולא לה וכענין זה י"ל עבד של שני שותפין דנסמוך שלזה הגוף ולזה הפירות וכן חצי עבד וחצי בן חורין נמי כגון שנתן לו כל דמיו ואין מעוכב אלא בעו שחרור להיות מותר בבת חורין:

[5] איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג. פירש בקונטרס דלא דמי לשותפות דעלמא דהתם יש לזה חלק בכולו ליטול חצי וכן לזה אבל הכא כולן קנויין לה לגוף וכולן קנויין לו לפירות וליכא מיוחד לא לו ולא לה וכענין זה י"ל עבד של שני שותפין דנסמוך שלזה הגוף ולזה הפירות וכן חצי עבד וחצי בן חורין נמי כגון שנתן לו כל דמיו ואין מעוכב אלא בעו שחרור להיות מותר בבת חורין:

(ה) יבמות מו. סו: כתובות נט: נזיר מ: מדרש פו:, (1) בבא בתרא נ., (2) [שבת קכט. וש"נ], (3) [ב"ב נ.], (4) לעיל לו: קדושין יח: בכורות נ:, (5) כתובות סו., (6) [דף לא:], (7) [ד"ה עבדי], (8) [ד"ה קומות], (9) [כתובות דף נט:], (10) [ניטין דף מ:], (11) [פסחים דף ל:], (12) [וע"ע תוס' ניטין מ: ד"ה הקדש], (13) [ד"ה קומות], (14) ולא גרס והכא בקנין פירות כו'. העתק מת"ג, (15) אליבא דר"א והיה יכול לומר דינו אף אם אין ליה תקנת אושא. העתק מחלופי גרסאות, (16) [ד"ה התם],

תורה אור השלם

1. אַךְ אִם יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד לֹא יֻקָּם כִּי כַסְפּוֹ הוּא: שמות כא כא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הקדש וכו' משום גזל שכח הקדש מפקיע: (ב) תוס' ד"ה הקדש וכו' ולא איסור ע"ז ולא איסור אחר הש"ד:

עין ב מיי' פ"ח מהלכות עבדים הלכה טז סמג עשין פז טוש"ע שם סעיף ו ועוש"ע י"ד סי' לסו סעיף קמ:

עח ג מיי' פכ"ב מהל' רוצח הלכה טו:

עט ד מיי' פכ"ב מהל' אישות הלכה טז ופוסק מכלן קיים וע"ש סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ל סעיף יג:

פ ה ו מיי' פ"ה מהל' עבדים הלכה טו סמג עשין פז טוש"ע י"ד סי' רסו סעיף לז:

פא ז ח מיי' פ"ג מהל' מוכר ומזיק הלכה ט סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכ סעיף מא:

מוסף רש"י

הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד. הקדש, כגון שנעבד שורו לבעל חוב וחזר והקדישו, מפקיע שעבוד המלוה וגובה חובו ממקום אחר והם הקדש מזיב רבא מכר שמפקיע מידי שיעבוד בעשה שורו אפותיקי ומכרו דלאמר לעיל בפ"ק (דף יא:) משום דלא הוי בטעמא דאחריני דמן הדין לא מפקע אלא תקנתא דרבנן הוא משום פסידא דלקוחות דלית ליה קלא דהא עשה עבדו אפותיקי דאית ליה קלא אם מכרו ב"ח גוזה ממנו אי נמי לא תשיב רבא אלא הני תלת דשנויה במתני' או בגרייתא דהקדש איתמר אגרייתא דקונמות נאף על פי ושיחרור אמתניתין דהשולח דשורת הדין אין העבד חייב כלום לרבו וחמץ אמתני' דכל שעה דנכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה דמאי טעמא מוקמינן לה בשהרהינו אצלו הלכך לא תשיב למנות לא איסור מת ולא איסור ע"ז ולא איסור קונמות ומכר: **אלמוה** רבנן לשיעבודיה דבעל. הכא הוי פלוגתא בהכי ובפרק אע"פ (כתובות דף נט: ושם) אמר דאין קונמות מפקיעין מידי שיעבוד דבעל דאשה ואין יכול להדירה דפריך וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה והתנן קונס שאני עושה לפיך כו' ובגמרא פרק אלמנה (דף סו:) גבי איטלא דמילתא לא אלמוה רבנן לשיעבודה דאשה אמרינן דנאסר כי פרסוה אמיתא וע"ל דיש מקומות שצריך לאלם כח הבעל וכח האשה יותר ממקום אחר: **רבי מאיר אומר ראשון** ישנו בדין יום או יומים קסבר קנין פירות בקנין הגוף דמי. ואע"ג דגבי שן ועין אין יוצא לא לאיש ולא לאשה משום דאין לו כח לשחרר קנין הגוף של אשה אבל בדין יום או יומים שהוא תחתיו יש לו כח לרדותו לעשות מלאכתו שבתא הוא שיהא בדין יום או יומים מאחר דקנין פירות בקנין הגוף דמי והר"ר יצחק בר' ברוך מפרש דלר"מ נמי יוצא בשן ועין לאיש ולעיל גרסי' ואיבעית אימא דס"ע לית להו תקנתא דאושא ובפלוגתא דהני תנאי כו' והיא דקתני לאשה ולא לאיש כר' יהודה והיא דקתני לא לאיש ולא לאשה כר"א דאמר שניהם אין בדין יום או יומים דדרים בספו המיוחד לו וה"ג עבד המיוחד לו ועבד מלוג אין מיוחד לשניהם שלזה יש פירות ולזה יש גוף ואין זה קרוי בעלים ואפילו שניהם יחד אינם יכולין למוכרו וכמו כן אין יכולין לשחררו ומשום ה"ק דלית להו תקנה דאושא דאפי' מכרו שניהם יחד אין מכירה כלל ואם מכרה האשה ומתגרשה אע"פ שהכל לאשה אין לזוקח כלום בה שהרי כשמכרה הוי כאדם המוכר דבר שאין שלו הלכך לא שייך אליבא דר"א כלל תקנה דאושא דלר"א לא צריכא לתקנה דאושא דלא שייך תקנת אושא אלא היכא שאם מכרה ומתגרשה הוה לזוקח ואם מתה הבעל מוציא דשויהנו קודם לזוקחים כדאיתא בית נוחלין (ב"ב דף קלט: ושם): **כמאן אולא הא דאמר אמימר כו'.** נראה דמכירה ליף משחרור דשחרור הוא בעין מכירה דאי מדין יום או יומים ליף אמאי דעלמא דהתם יש לזה חלק בכולו ליטול חצי וכן לזה אבל הכא כולן קנויין לה לגוף וכולן קנויין לו לפירות וליכא מיוחד לא לו ולא לה וכענין זה י"ל עבד של שני שותפין דנסמוך שלזה הגוף ולזה הפירות וכן חצי עבד וחצי בן חורין נמי כגון שנתן לו כל דמיו ואין מעוכב אלא בעו שחרור להיות מותר בבת חורין:

איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג. פירש בקונטרס דלא דמי לשותפות דעלמא דהתם יש לזה חלק בכולו ליטול חצי וכן לזה אבל הכא כולן קנויין לה לגוף וכולן קנויין לו לפירות וליכא מיוחד לא לו ולא לה וכענין זה י"ל עבד של שני שותפין דנסמוך שלזה הגוף ולזה הפירות וכן חצי עבד וחצי בן חורין נמי כגון שנתן לו כל דמיו ואין מעוכב אלא בעו שחרור להיות מותר בבת חורין:

דייק קיפיה דקרא, לא יוקם כי כספו הוא, למי שהוא קנוי לגופו הוי עבד (שם). שניהם ישנן כו'. ופטורין, דספק נפשות דנעלים שהכוהו ומי נהרג מהם, להקל, דנפקא לן מופסטו העבדה והילוי העבדה (שם). שניהם אינן וגו'. כלומר שניהם שהכוהו נהרגין, דה. מחרון, לפי שאינו עבדיו בספו, שהרי מכרו (שם). כי בספו הוא. מיוחד הוא, דמה נתינתם עשה הוה לרוך ליתן בדבר ולומר לה יוקם לפי שבספו הוא, אי נמי מדמלי למיכתב כי כסף הוא (שם). התוקע לחברו. המכהו כנגד חזנו (לעיל לו:) בחזנו, לשון רבינו הלוי ורבינו הזקן למדנו שהכהו אצל האחין (קדושין יא:) המכה את חבירו בחזנו, לשון מורי בע"ק, וכאן שמעתי מוקע ממש, שתקע בפיו בחזנו, וראיה לשון מורי בע"ק שמעתי אל תהי בתוקעי כף (משלי כב) שמכים בכפם על כף חבריהם להיות ערבים בשביל אחריהם (בכורות ה:). נותן לו סלע. דמי בושתו, לבד נער ומוקם ורפוי אם ישנם שם (לעיל לו:) כך שיעבו דמי בושתו לאדם ביעוני (קדושין יא:).